

TALOUSNEUVOSTO

10.1.2012

Kokousmuistio 1/2012

Aika 10.1.2012 klo 8.00–9.00

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Pukkinen Mikko
Urpilainen Jutta
Virkkunen Henna
Wallin Stefan
Kekkonen Jussi (at)
Linna Sirkku (at)
Nummikoski Velipekka (at)
Sailas Raimo (at)
Vartiainen Juhana (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 todeten aiheena olevan Suomen ja Ruotsin talouspolitiikan ajankohtaiset haasteet ja toimintavaihtoehdot, joista alustaa tutkimusjohtaja Juhana Vartiainen Ruotsin kansallisesta taloustutkimuskeskuksesta. Kutsun mukana jäsenille oli toimitettu aiheeseen liittyvä Vartiaisen artikkeli. Pääministeri totesi päivän aiheen tarjoavan hyvän pohjan sille ajattelutyölle, joka hallituksella on lähikuukausina edessään liittyen julkisen talouden kestävyuden turvaamiseen taluskriisin paineissa.

2 Suomi vs. Ruotsi - talouspolitiikan haasteet ja vaihtoehdot

Juhana Vartiainen käsitteli alustuksessaan Suomen ja Ruotsin suhdannepoliittikkaa finanssikriisin oloissa, tulopolitiikan tavoitteita ja linjauksia sekä pitkän aikavälin näkymiä ja julkisen talouden kestävyysvajetta (liite 1). Lähiajan näkymien osalta Vartiainen arvioi talouskasvun jäävän vuonna 2012 molemmissa maissa lähelle nolaa. Kasvua painavat erityisesti viennin supistuminen sekä kotitalouksien ja yritysten heikot odotukset. Vuodelta 2013 on lupa odottaa parempaa USA:n ja euroalueen toipumisen myötä.

Suomen ja Ruotsin vahvuuksia nykyisessä tilanteessa ovat ketteryys ja erityisesti Ruotsissa myös vahva julkistalous. Vartiaisen näkemyksen mukaan Ruotsissa finanssipoliittista elvytystä on tähän mennessä käytetty hyvin varovaisesti. Suomellekin Vartiainen suosittelee suhdannesyistä lisävelkaantumista vuonna 2012. Markkinoiden mahdollisia negatiivisia reaktioita voidaan hillitä suuntaamalla menoja kohteisiin, jotka tukevat työn tarjontaa ja siten vähentävät menoja tulevaisuudessa.

Vartiainen sivusi myös Ruotsissa harjoitettua rahapolitiikkaa ja kysymystä oman valuutan edullisuudesta. Vaikka rahapolitiikka on Ruotsissa ollut talouspolitiikan ”pääase”, se on käytännössä mukaillut Euroopan keskuspankin politiikkaa. Kruunun kehitys on sen sijaan huonosti ohjailtavissa ja muodostaa epävarmuustekijän Ruotsin talouteen. Suomessa käydyssä keskustelussa Ruotsin omasta valuutasta saamaa hyötyä on liioiteltu.

Työmarkkinoiden tuore raamiratkaisu tuo Suomelle välitöntä etua. Pidemmän aikavälin hyötyjen aikaansaamiseksi olisi kuitenkin tärkeää signaloida luottamuksen vahvistumisesta osapuolten välillä yleisemmin ja pysyvämmiin. Tässä suhteessa oppia voitaisiin ottaa muiden Pohjoismaiden vakiintuneista ja molemminpuoliseen luottamukseen perustuvista neuvottelukäytännöistä, joissa koordinoitu palkanormeeraus on yhdistetty yksilölliseen palkanmuodostukseen.

Vartiainen näkee julkisen talouden kestävyysvajeen Suomen talouden keskeisenä haasteena ja korosti voimakkaasti työn tarjontaa tukevia toimia keinoja varautua pidemmän ajan haasteisiin. Ruotsin demografinen kehitys on lähivuosikymmeninä Suomea suotuisampi, mutta siellä on myös määrätietoisemmin panostettu työn tarjontaa vahvistaviin reformeihin, joilla on mm. alennettu työn vastaanottamisen kynnystä sekä tehostettu pitkäaikaissairaiden paluuta työelämään. Suomessa tuottavuusnäkökulma korostuu liikaa.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Tuottavuutta tukevat toimet tärkeä ja pidemmällä aikavälillä viime kädessä ainoa keino lisätä talouskasvua. Onnistuessaankin nämä toimet kuitenkin vaikuttavat yleensä vasta viiveellä, eivätkä siten tuo helpotusta akuuttiin tilanteeseen.
- Tarve työn tarjontaa tukevien toimien on Suomessakin tunnustettu jo pitkään, mutta tärkeitä päätöksiä ei ole saatu aikaan. Työn tarjontaan liittyvät kysymykset voisi olla tarpeen ottaa selkeämmin mukaan työmarkkinaosapuolten neuvottelupöytiin.
- Yleisen tuottavuuden kohoaminen vaikuttaa melko vähän tai ei lainkaan julkisen talouden kestävyteen, koska annetuilla rakenteilla tuottavuuskasvu lisää verotulojen ohella myös julkisia menoja.
- Tuottavuudenkin kasvua kuitenkin tarvitaan. Tuottavuutta ja työn tarjontaa tukevia toimia ei pidä nähdä vaihtoehtoisina, vaan pikemminkin toisiaan täydentävinä.
- Työntarjonnan lisääminen on yksi keskeinen keino kestävyysvajeen supistamiseksi. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää nuorten työllisyyteen. Muita tärkeitä keinoja ovat tuottavuuden nostaminen nimenomaan julkisessa palvelutuotannossa sekä kansanterveystyö, jolla mm. ikääntyneiden omaa toimintakykyä voidaan vahvistaa.
- Työn tarjontaa talouskasvun lähteenä korostava lähestymistapa on liian yksinkertaistettu ja sulkee pois merkittävän osan markkinoiden toimintalogiikasta. Pitkäaikaistyöttömien suuri lukumäärä kertoo osaltaan siitä, ettei tarjonta automaattisesti luo kysyntää työmarkkinoilla.
- Työvoiman tarjontaa tukeviin keinoihin on tärkeää sisällyttää työvoiman laadun ylläpitäminen ja kehittäminen mm. täydennyskoulutuksen avulla.
- Kysymys koordinaation ja joustavuuden yhdistämisestä palkanmuodostuksessa on Suomessa hyvin ajankohtainen.

- Saksan palkanmuodostus, jossa palkkanormit yhdistyvät avaamislausekkeisiin muodostaa tehokkaan kokonaispaketin.
- Ruotsin työmarkkinajärjestelmässä vallitsevan keskinäisen luottamuksen taustalla on työntekijöiden parempi edustus kaikilla tasoilla. Luottamus mahdollistaa joustojen lisäämisen.
- Suomessa pitkien sairauspoissaolojen taustalla on osittain terveydenhuollon monikanavainen rahoitus, joka ei kannusta ripeään työhön paluuseen.

Keskustelun aikana esitettiin myös kysymys, olisiko neuvoston aiheellista jatkaa työn tarjonnan ja tuottavuuden edistämiseen liittyvien seikkojen käsittelyä myöhemmissäkin kokouksissa. Pääministeri piti ajatusta periaatteessa toteuttamiskelpoisena.

4 Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 22.2.2012 klo 8.00 valtioneuvoston juhlahuoneistossa (Eteläesplanadi 6). Kokouksen aiheena on Suomen investointistrategia. Pääministeri päätti kokouksen klo 9.10.

Pekka Sinko
pääsihteeri